

Viața cotidiană și de-situaționalizarea psihopatologică

manuscris

2014

Sistemul de diagnostic DSM-III-5, cu tot efortul depus pentru o expunere clară, univocă și științific verificată, nu poate evita complet trimiterile la limbajul natural și expresiile vieții cotidiene, acceptate unanim dar mai greu definibile. Așa e de exemplu comentarea psihozelor prin trimiterea la o insuficientă „testare a realității,,;.. care, deși nu e utilizată explicit, e invocată totuși. Faptul se referă, desigur, la dificultăți și tulburări în perceperea și înțelegerea situațiilor din viața cotidiană,.. astfel încât raportarea la acestea să se facă adecvat, adaptativ și creativ, în conformitate cu simțul comun. De fapt, pentru orice tulburare psihică definibilă, funcționează în acest sistem exigența perturbării „funcționării în viața socială,, și a „disstresului,, personal. Dar, termenii de *realitate*, *viață cotidiană* și *simț comun*, deși sunt pe înțelesul tuturor, se supun cu greu unor definiții riguroase. Desigur, nu e chiar imposibil – deși destul de dificil și greoi - să se facă un anumit inventar aproximativ al contextului desfășurării „vieții psihice cotidiene,, a unui individ uman normal din zilele noastre; desigur, în măsura în care se are în vedere concomitent, cel puțin o schiță coerentă aproximativă a structurii sale psihice de fond. Vom tenta un astfel de demers (în marginea modelului de referință al psihismului persoanei conștiente pe

car l-am cultivat în ultimele decenii), cu invitația ca problematica „structurii vieții cotidiene,, și „problematica simțului comun adaptativ,, să rămână și el o preocupare constantă a psihopatologiei (corelată preocupării pentru un model al psihismului normal.)

X

X

X

În cadrul **vieții cotidiene** subiectul e în esență angrenat în evenimente și situații problematice actuale, pe care le rezolvă colaborând cu alții, folosind limbajul, cunoașterea teoretică, cu referință la sistemul de norme și valori ale comunității umane în care există. Rezolvarea de probleme actuale situaționale se desfășoară atât în plan teoretic (abstract, speculative) cât și practice - efectiv, prin colaborare și interacțiune cu alții, în cadrul structurii practicilor instituționalizate, a cunoașterii și credințelor despre lume a comunității. Viața cotidiană se desfășoară atât în zona privată a familiei și cunoștințelor apropiate, cât și în cea publică, a instituțiilor oficiale cu care subiectul colaborează; precum și în zone nefamiliare, puțin cunoscute. Tot cadrul vieții cotidiene e cel care cuprinde și trăirile mai particulare ale contemplației, meditației, extazului, speculației, creației etc.

În acest cadru situațional actual, subiectul trăiește, își exprimă și își pune în practică dorințe, intenții, proiecte, speranțe,.. bazându-se pe credințe, evaluări, expectații. El tatonează relaționarea sa cu alții, prin

suspiciune, deschidere, încredere, supunere, dominare, înșelare, manipulare și alte strategii. Prin capacitatea mentalizării, subiectul intuiește intențiile și credințele altora în situație. Comunicarea interpersonal situațională se realizează prin aspecte mimico-gestuală și dialog, prin discursuri și texte scrise, transmise prin diverse mijloace mass media. În relaționare, subiectul se mai bazează pe cunoașterea stabilă a temperamentului și caracterului celorlalți, făcând presupuziții și având expectații privitoare la comportamentul acestora. Viața cotidiană se desfășoară prin realizarea de acțiuni și proiecte pragmatice, prin dinamica afectiv socială a apropiierilor, îndepărtărilor și conviețuirilor cu alții. În întreg acest proces, subiectul îi cunoaște și se controlează pe alții;.. dar și pe sine... decide, își face planuri și acționează. El este educat, modelat și „format,, de alții, se autoformează și îi formează pe alții.

Din viața cotidiană face parte și raportarea subiectului la narațiuni, realități fictive, instanțe teoretice și credințe în ființe supranaturale. Și de asemenea: preocupările matematice și de sistematizare, exercitarea capacităților sale narrative și colocviale, de cercetare, de credință, capacități poetice și speculativ filozofice.

Stările psihopatologice destramă, alterează, și distorsionează arhitectura acestui fundal, a condițiilor de posibilitate ce organizează și susțin viața cotidiană.

Viața cotidiană a fiecărui om se desfășoară, deci, între nașterea și moartea unui subiect, prin parcurgerea unor **situații actuale** ce se articulează succesiv, în cadrul duratei existenței personale. Situațiile actuale se petrec în contextual unei lumi cu care subiectul este familiar, care-i este accesibilă și la care aderă. Raportarea la “situația actuală” stă la baza prezentului trăit de către subiect...ea fiind axată de implicarea sa într-o situație problematică, pe care o rezolvă teoretic și practice, putând-o ulterior relata.

Situația actuală și prezentul trăit sunt încadrate de trecutul rememorabil, reprezentabil și utilizabil și de viitorul proiectat, imaginat, dorit, sperat.

O situație problematică actuală în curs de desfășurare, indiferent de faza în care se află, se articulează cu altele... care o preced și care ar putea să-i fie consecință sau urmare. În decursul oricărui prezent trăit, subiectul e angrenat concomitent în parcurgerea a mai multor situații problematice paralele (ca proiecte, preocupări, probleme de rezolvat, aspecte ale cursului vieții etc.); fapt ce asigură “adâncime temporală” acestui prezent, deasupra fundalului pe care-l asigură durata identității sale biografice.

În afara aspectului standard al rezolvării unei situații problematice care-l afectează, raportarea la prezentul situațional are și alte modalități de raportare intențională cum ar fi : contemplarea a..., investigarea

curioasă, jocul, inspirația creatoare, rugăciunea și participarea la un ritual, dragostea, relaxarea ..ș.a.m.d.

Raportarea situațională dată din cadrul vieții cotidiene, în variatele sale modalități, implică **lumea data nemijlocit**, care o încadrează definitoriu; atât cea fizico-biologică cât și cea socio cultural umană (bazată pe logorul narativ critic și normativ valoric.. și pe practicile instituționalizate ale comunității istorice date); Iar în contextul acestei lumi, orice situație implică o anumită relaționare interpersonal-socială, cu persoane familiar și intime..dar și cu „oficiali,, din practicile instituționalizate și cu străini; relaționare ce se realizează pe diverse căi. Apoi, e implicat universul lumii cunoscute și accesibile, în planul reprezentărilor, a narativității, a informațiilor ce ar putea fi accesate... a cunoașterii teoretice și a credințelor valorice. Într-o anumită perspectivă, situația dată se determină și prin plasarea subiectului într-un „univers al discursurilor,,; de care el se simte sau se descoperă conectat... și pe care le poate accesa coerent. Totdeauna, în orice situație mai mult sau mai puțin problematică sau evenimentială, subiectul se găsește “**situat**” într-un mod determinat, atât spațio temporal cât și semnificativ, în cadrul lumii sale; situare pe care o presimte și o poate determina mai precis..pe care alții de asemenea o intuiesc..și o pot circumscrie mai detaliat. Lume umană corelativă, ce se prezintă ca un “context” în care situația sa actuală e inserată; și de care el e articulate pe căi determinate.

Stările psihopatologice, în ansamblul lor, de-contextualizează subiectul în raport cu situația sa dată în lume, efectivă; ele îl dezarticulează din posibilitatea de a se corela semnificativ, flexibil și eficient cu lumea sa, prin intermediul situațiilor. Depresia, mania, obsesiile, stările disociative, delirul halucinator, depersonalizarea, dezorganizarea etc.....au ca numitor comun generic **de-contextualizarea subiectului**, în anumite modalități; cu transformarea sa într-o persoană ce nu se mai poate articula coerent, semnificativ și eficient cu diversele ipostaze ale lumii umane în care el există, prin intermediul situațiilor prezente.